

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 1 juni 2023
Portefeuille(s): Economische Zaken
Portefeuillehouder(s): Wethouder Economische Zaken
Onderwerp: Voortgangsbrief uitvoeringsprogramma bezoekerseconomie en toerismecijfers

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij rapporteer ik aan u – zoals ieder jaar – de nieuwe bezoekerscijfers van afgelopen jaar en de prognose voor de komende jaren. De publicatie van de toerismecijfers is aanleiding voor mij om u tussentijds op de hoogte te brengen van de verschillende maatregelen en onderzoeken die onderdeel zijn van de Visie Bezoekerseconomie 2035 en het bijbehorende pakket aan maatregelen zoals afgelopen december door u vastgesteld.

Uit de nieuwste cijfers blijkt wederom dat zonder het nemen van maatregelen, het aantal toeristenovernachtingen de komende jaren tot nieuwe recordhoogtes zal reiken. Dit is een internationale trend, er wordt in sterk toenemende mate gereisd over de wereld. De nieuwe cijfers bevestigen de noodzaak van de maatregelen zoals we die met elkaar hebben genomen. Zoals ik u afgelopen december ook heb aangegeven, vraagt dit om een langetermijnbenadering. De afgelopen jaren zijn er al verschillende maatregelen genomen. In december zijn daar maatregelen bij gekomen die de afgelopen tijd in werking zijn getreden (o.a. blowverbod, beperking alcoholverkoop, aangescherpte sluitingstijden. Tegelijk betekent het niet dat we nu rustig achterover kunnen leunen en denken dat we er zijn, want dat is niet het geval. Deze cijfers laten een stijging zien dan uit de afgelopen prognoses bleek. Daarom zijn we als college continu bezig, samen met bewoners, ondernemers en belangengroepen om nog meer te doen dan reeds voorgenomen.

Eind dit jaar rapporteer ik in de voortgangsrapportage uitvoeringsprogramma bezoekerseconomie over het volledige pakket aan maatregelen. Ook wordt dan een overzicht gegeven van nieuw toe te voegen maatregelen. In de rest van deze brief besteed ik eerst aandacht aan de nieuwste prognosecijfers van O&S. Daarna volgt een tussenstand van onderzoeken en maatregelen die sinds december zijn genomen op de onderdelen overlast, overtoerisme en overnachtingen. Ik sluit af met een passage over wat we het afgelopen half jaar samen hebben gedaan met andere Europese steden en met partners in de stad.

Bezoekersprognose 2023-2025: stijging bezoekers Amsterdam

In 2019, het jaar voordat de coronapandemie uitbrak, werden records in aantallen dag- en verblijfsbezoekers gebroken. Tijdens afgelopen Pasen, Hemelvaart en Pinksteren zagen we dat de toeristische piekdrukke weer tot op het oude niveau van dat recordjaar reikte. De start van het 'Keukenhofseizoen' zorgde voor grote aantallen riviercruises en touringcars aan de Ruiterkade Oost. De hotelbezetting tijdens deze weken was in de hele stad hoog, net als de prijzen van de hotelkamers voor bezoekers die een lang weekend in de stad wilden verblijven.

De ervaren drukke wordt bevestigd in de door Onderzoek en Statistiek (O&S) gepubliceerde onderzoeken 'Toerisme in MRA 2021-2022' en de 'Bezoekersprognose 2023-2025'. Deze voorlopige prognoses laten zien dat Amsterdam vorig kalenderjaar 17,1 miljoen toeristenovernachtingen en 23,9 miljoen dagbezoeken heeft ontvangen. De bezoekersprognose betreft het aantal toeristenovernachtingen en dagbezoeken dat dit jaar (2023) en de twee daaropvolgende kalenderjaren (2024, 2025) wordt verwacht.

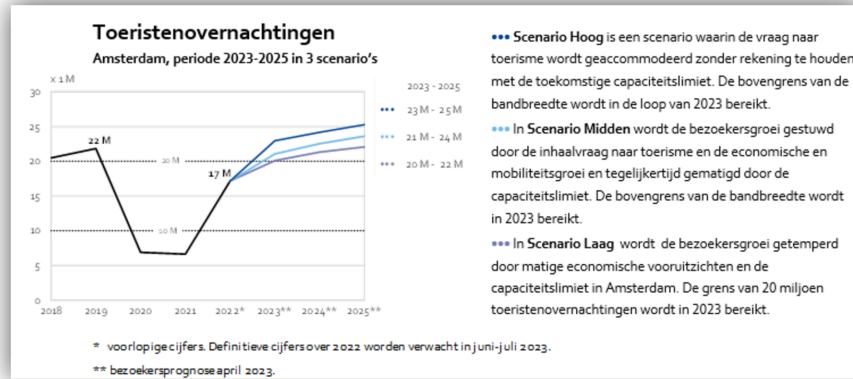
Tabel 1 Bezoekersaantallen in 2019 en 2022 en bezoekersprognose 2023-2025 Amsterdam, april 2023

	definitief 2019 X 1M	voorlopig 2022* X 1M	prognose(april 2023) 2023** X 1M		mutatie t.o.v. 2019 2023** %	
Verblijfstoerisme						
toeristenovernachtingen Scenario Laag	21,8	17,1	20,1	22,1	-8	1
toeristenovernachtingen Scenario Midden	21,8	17,1	21,1	23,6	-4	8
toeristenovernachtingen Scenario Hoog	21,8	17,1	23,0	25,3	5	16
Dagtoerisme						
dagbezoeken Scenario Laag	24,1	23,9	22,9	24,2	-5	0
dagbezoeken Scenario Midden/ Hoog	24,1	23,9	25,8	27,5	7	14
Cruises						
passagiers Scenario Laag	0,7	0,4	0,6	0,7	-25	0
passagiers Scenario Midden/ Hoog	0,7	0,4	0,7	0,8	-9	9

Databronnen: CBS/NBTC/Wonen/OECD/IATA/Schiphol/CE Delft/Oxford Economics

De Bezoekersprognose 2023-2025 verwacht een verdere groei van het aantal bezoekers. Om een vertekend beeld in prognoses te voorkomen is er door O&S een drietal scenario's (laag, midden, hoog) samengesteld. Hierin houden we rekening met de mogelijke mobiliteits- en economische ontwikkelingen, overnachtingsbeleid en reissentiment.

In alle drie de scenario's overstijgt het aantal toeristenovernachtingen al dit jaar (2023) de maximum bandbreedte van 20 miljoen toeristenovernachtingen. De verschillende scenario's voor 2023 gaan uit van 20,1 (laag), 21,1 (midden) en 23,0 (hoog) miljoen toeristenovernachtingen. Dit aantal loopt de komende jaren nog verder op tot mogelijk 25,3 miljoen toeristenovernachtingen (scenario hoog, 2025). Ook het aantal dagbezoeken neemt in alle scenario's de komende jaren toe tot voorbij het aantal van voor de coronapandemie (2019: 24,1 miljoen).

Maatregelen Overnachtingen en de toeristenbelasting

Om onder de grenswaarde van 20 miljoen toeristenovernachtingen te blijven, werkt het college aan verschillende manieren waarop gestuurd kan worden op de overnachtingscapaciteit. Met betrekking tot toeristische verhuur van woonruimte is het college daarom voornemens om het quotum B&B te verlagen. Het college is van mening dat woningen er zijn om in te wonen. Een beperkt aantal B&B's is aanvaardbaar, maar het zijn er inmiddels meer dan 2.000. In het licht van de toegenomen woningschaarste, de daaruit voortkomende woningnood en om de leefbaarheid in wijken te behouden, vindt het college dat het maximum B&B's in veel stadswijken is bereikt. Daarom is beperking van het quotum voor B&B's als doelstelling opgenomen in de concept-Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting (AAV), zoals die door het college voor inspraak is vrijgegeven. Naar verwachting wordt deze, na inspraak, voor het zomerreces aan de gemeenteraad voorgelegd.

Naar aanleiding van de verordening op toerisme in balans heeft het college onderzoek laten doen naar de vraag of de toeristenbelasting een geschikt instrument kan zijn om effectief te sturen op het volume aan overnachtingen in de stad. Dit onderzoek heeft u op 11 mei jl. met begeleidende raadsinformatiebrief ontvangen. Zoals ook in onderstaande tabel te zien is zijn verschillende scenario's denkbaar om de toeristenbelasting in te zetten.

Rekenvoorbeelden toeristenbelasting				
Percentage toeristenbelasting (uitgaande van enkelvoudige heffingsmaatstaf) ¹	15%	17%	20%	45%
Effect op tarieven (ten opzichte van tarieven 2023)	+ € 1 + 1 %	+ € 2 + 2 %	+ € 3 + 3 %	-
Meeropbrengsten (in € mln.)	35	70	105	305 ²
Totaal aantal verwachte overnachtingen (in mln.)	22,4	22,3	21,8	17,4
Daling aantal toeristische overnachtingen (in mln.)	0,6	0,7	1,2	5,6

Het pakket aan maatregelen bezoekerseconomie is nadrukkelijk een combinatie van verschillende maatregelen waarbij het college de verwachting heeft dat de kracht komt uit de stapeling van deze verschillende maatregelen om binnen de bandbreedte te blijven.

Om de visie bezoekerseconomie 2035 te kunnen realiseren, is er structurele inzet van maatregelen nodig, een lange adem en de bijbehorende financiële middelen. Ik ga daarom graag het gesprek met u aan over de inzet van de toeristenbelasting. Als startpunt stelt het college in het kader van de voorjaarsnota voor de toeristenbelasting te verhogen met €1 vaste voet en 1.0% vanaf 2024, dit zorgt naar verwachting voor 600.000 minder bezoekers per jaar. Met de opbrengsten van deze voorgestelde verhoging wenden we € 8 miljoen in 2024 aflopend naar € 2 miljoen vanaf 2027 aan voor maatregelen in het kader van de bezoekerseconomie, ter bestrijding van overtoerisme. Ook extra inzet op afvalinzameling en reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord is onderdeel van deze middelen. We zullen u tijdens de begrotingsbehandeling voor 2024 een voorstel doen voor de inzet van de middelen.

Op 31 mei jl. heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het kunnen instellen van verbodswijken voor vakantieverhuur. In de uitspraak geeft de Raad van State aan dat de gemeente Amsterdam bevoegd is om verbodswijken in te stellen, maar dat eerst onderzocht moet worden of minder vergaande maatregelen genomen kunnen worden om het beoogde doel te bereiken, zoals een quotum of intrekken van vergunningen na overlast. Daarmee zijn verbodswijken in Amsterdam voorlopig niet aan de orde. Het college zal nu eerst de uitspraak verder bestuderen op de gevolgen die deze uitspraak heeft op het beleid en de mogelijke uitvoering van de onderzoeksmotie 537.22.

Het college onderzoekt op dit moment ook een verdere aanscherping van het overnachtingsbeleid. De beantwoording van onderzoeksmotie 549.22 'nieuw voor oud in nee, tenzij-gebieden' zal na het zomerreces aan de raad worden voorgelegd. Nadere uitvoering geven aan deze motie vergt een aanpassing van het overnachtingsbeleid dat, gepaard met een evaluatie van de bestaande nieuw-voor-oud regel en verdere beleidsontwikkeling, om meer voorbereidingstijd vraagt. Over deze en de overige maatregelen uit de Nota Toeristenovernachtingen rapporteer ik u eind dit jaar in de voortgangsrapportage uitvoeringsprogramma bezoekerseconomie.

Maatregelen Overtoerisme

De nieuwe prognoses laten zien dat we voortvarend moeten blijven in het nemen van maatregelen tegen overtoerisme. Het beperken van de toestroom van het aantal bezoekers is daarbij noodzakelijk. Het college heeft een extern onderzoeksbureau de opdracht gegeven om een impactanalyse uit te voeren van een aantal scenario's. Het college wil, net als bij de zeecruise, een beperking doorvoeren van het aantal aanlopen van de riviercruise. Het onderzoek brengt de implicaties in kaart van het verminderen van de aantallen riviercruises, voor het Havenbedrijf en de stad. De resultaten worden kort na het zomerreces met u gedeeld. Voor de zeecruise is niet lang geleden nieuw beleid vastgesteld, maar in het licht van de verordening onderzoekt het college ook een verdere aanscherping van het zeecruisebeleid en het vastgestelde aantal aanlopen. Later in het jaar wordt u hierover geïnformeerd.

Bezoekers komen niet alleen per zee- of riviercruise naar Amsterdam. Daarom zet het college ook in op maatregelen omtrent bezoekers die arriveren via touringcars, auto's met buitenlandse kentekens en Schiphol. Hierin werken we nadrukkelijk samen met partners in de stad en regio. Over de voortgang van deze, en de overige maatregelen die worden genomen om het overtoerisme tegen te gaan, rapporteer ik u in de jaarlijkse voortgangsrapportage uitvoeringsprogramma bezoekerseconomie aan het einde van dit jaar.

In de visie bezoekerseconomie 2035 maken we een keuze in het soort bezoek dat we wel en niet willen ontvangen in onze stad willen. Deze zomer start de eerste bewoners- en bezoekerscampagne die bouwt aan een nieuw imago van de stad. Deze imagocampagne heeft als doel uit te dragen wat voor een stad Amsterdam wel wil zijn voor bezoekers; kwalitatief, onderscheidend en divers aanbod verspreid over de hele stad, en draagt bij aan het beeld en de uitgangspunten van de visie bezoekerseconomie.

Overlast-maatregelen in de Aanpak Binnenstad

De afgelopen maanden is met name in en rondom het Wallengebied een aantal ingrijpende maatregelen van start gegaan. Per 1 april gelden er vervroegde sluitingstijden van Horeca- en raamprostitutie in het wallengebied, en per 25 mei is het blowverbod in werking getreden op de burgwallen oude zijde. Deze maatregelen, die onderdeel vormen van de bezoekerseconomie, zijn gebiedsgericht en daarom opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de Aanpak Binnenstad. Ook lanceerde in maart de Stay Away campagne. Het bereik en de impact van de campagne wordt nauwlettend gemonitord en u wordt hierover voor het zomerreces nader geïnformeerd. Tezamen hebben deze maatregelen als doel het overlastgevend toerisme in het centrum terug te dringen.

Om de druk en overlast op het water en in het Wallengebied te verminderen start binnenkort een pilot waarbij drie op- en afstapvoorzieningen op de Oudezijds Voorburgwal verdwijnen. Met een aantal betrokken hotels en rondvaartondernemers wordt momenteel aan een reserveringssysteem gewerkt. Ook heb ik samen met de burgemeester en stadsdeelvoorzitter centrum een eerste gesprek gevoerd met organisatoren van vrijgezellenfeesten. We hebben hen als branche uitgedaagd hun verdienmodel aan te passen om een bijdrage te leveren aan de doelen uit de visie bezoekerseconomie. Een tweede afspraak vindt plaats na de zomer en ik kijk uit naar de beweging die deze groep ondernemers maakt. Samen met Koninklijke Horeca Nederland spreken wij de hotels in de stad aan, die hun kamers aanbieden op boekingswebsites voor vrijgezellenfeesten. Tegelijkertijd blijven we werken aan de transformatie van de binnenstad. De voortgang van het programma Aanpak Binnenstad heb ik met u besproken in de commissie stadsontwikkeling van 12 april jl. en staat geagendeerd voor de raadsvergadering van 7 juni.

Samenwerken voor een leefbare stad

Niet alleen in Amsterdam leidt overtoerisme tot overlast. In maart sprak ik in Florence met de locoburgemeester daar over de teruggekeerde bezoekersdrukke en de negatieve gevolgen van overtoerisme. Net als Amsterdammers, leven, wonen en werken mensen in Florence in een historische binnenstad, die bezoekers van over de hele wereld willen zien. Vergelijkbaar met Amsterdam heeft Florence op diverse onderwerpen vooruitstrevend beleid. Zo maken zij slim

gebruik van hun UNESCO certificering voor meer winkeldiversiteit en het leefbaar houden van hun binnenstad. Dit zijn zaken die ik mee terugneem naar Amsterdam en waarvan we onderzoeken of dat ook in Amsterdam toepasbaar is.

Naast Amsterdam en Florence zijn er meer Europese steden die te maken hebben met overtoerisme. In populaire toeristische bestemmingen tast de massale drukte de leefbaarheid voor bewoners aan, en legt commercieel aanbod gericht op alleen platvloers toerisme druk op de winkeldiversiteit en de lokale buurteconomie, bedoeld voor bewoners. Overtoerisme is ook een Europees probleem. Hierin kunnen we, samen met en geïnspireerd door anderen, tot nieuwe inzichten en interventies komen om onze historische binnensteden meer leefbaar te maken. Ik ben daarom van plan om de komende tijd met Florence en een aantal andere Europese partnersteden gezamenlijk op te trekken in relevante EU-aanvragen die kunnen bijdragen aan een duurzame bezoekerseconomie en de leefbaarheid in onze binnensteden.

Intussen werken we samen met de gastvrijheidssector aan een toekomstbestendige bezoekerseconomie en een leefbaardere stad. In mijn aanwezigheid werd de Green Hotel Club gelanceerd, een groep Amsterdamse hotels die de handen ineen heeft geslagen op het gebied van circulair inkopen, zero-waste en zich verschillende duurzaamheidsdoelen stelt op het gebied van mobiliteit, afval en energie. We hebben dergelijke pioniers uit de sector nodig die laten zien dat verantwoorde verdienmodellen en maatschappelijke impact hand in hand kunnen gaan.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en rapporteer aan het einde van dit kalenderjaar over het volledige maatregelenpakket van de bezoekerseconomie.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Sofyan Mbarki
Wethouder Economische Zaken

Bijlagen

1. O&S Bezoekersprognose 2023-2025
2. O&S Toerisme in MRA 2021-2022
3. Verordening op toerisme in balans Amsterdam (juli 2021)